

Θέατρο, μια τέχνη χωρίς σύνορα

«Φεύγουσα κόρη»
από την Εταιρεία
Θεάτρου Ηώς.
Σκηνοθεσία: Μίρκα
Γεμεντζάκη.
Ηθοποιοί: Ρηνιώ
Κυριαζή. Κληρίνο:
Μανούσας
Πλουρίδης. Κοστούμι:
Μανώλης
Καρνωτάκης

Συλλέγω παραστάσεις
βασισμένες στα έργα του Παπαδιαμάντη και του Βιζυηνού. Ανεξαρτήτως της σκηνοθετικής προσέγγισης και του τρόπου της διασκευής των πεζογραφημάτων τους αισθάνομαι ότι κάθε φορά υποβάλλομαι σε κάποιο είδος καθαρισμού μέσω του λόγου τους. Δεν θέλω να ακουστεί ως μεγαλοστομία η προηγούμενή μου φράση, αλλά ούσα ξένης καταγωγής και εθελόντρια στον τομέα των ελληνικών γραμμάτων, ανακαλώ την πρώτη μου επαφή με τα έργα τους και καταγράφω την έκτοτε επαναλαμβανόμενη αίσθηση θαυμασμού μπροστά στην ενότητα της γλωσσικής φόρμας και του πνευματικού περιεχομένου. Εξάλλου, ο συχνότερος τρόπος δραματοποίησης του πεζού λόγου των συγγραφέων αυτών είναι η θεατρική αφήγηση, μονολογική ή διαλογική διανεμημένη, είδος που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην εποχή μας, όπου τα πολυμέσα επιτίθενται επιτυχώς στον λόγο. Όλα αυτά ενέτειναν την αναμονή της συνάντησης με την παράσταση της Μίρκας Γεμεντζάκη «Φεύγουσα κόρη», βασισμένης πάνω στο διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Μια ψυχή», η οποία έχει κατά πολύ υπερβεί τα συνηθισμένα εφήμερα όρια ζωής των θεατρικών παραγωγών και παίζεται εδώ και 7 χρόνια. Η «Φεύγουσα κόρη» είχε και άλλο δέλεαρ, καθώς συνδύαζε τον λόγο του Παπαδιαμάντη με τα ηπειρωτικά παραμύθια, θρήνους και νανουρίσματα.

Εκεί που ανέμενα μια σπουδή στον τομέα της γλώσσας, συνάντησα κάτι ακόμα πιο ενδιαφέρον: μια σπουδή στον τομέα της φωνής ως κύριου εργαλείου της θεατρικής αφήγησης. Η Μίρκα Γεμεντζάκη και η Ρηνιώ Κυριαζή εξετάζουν τις παραδοσιακές αφηγηματικές και θρηνητικές τε-

χνικές και ταυτόχρονα ερευνούν τα βάθη της απώλειας που ενώνει τα επιλεγμένα παραδοσιακά κομμάτια με το διήγημα του Παπαδιαμάντη. Η ηθοποιός γίνεται διαδοχικά μάνα που δεν έχει παιδί, μάνα που έχει παιδί, μάνα που χάνει το παιδί της. Το κλαρίνο, η διάλεκτος της Ηπείρου και η φωνή της ηθοποιού συλλειτουργούν για να δώσουν τον τόνο, με τον οποίο πρέπει να συντονιστούμε, να συν-χρονιστούμε και να μπορούμε από την είσοδο του νανουρίσματος στο θέμα και στην ιδιόμορφη πορεία της ακρόασης, της ακολουθίας της ιδιόμορφης αφήγησης ενός παραδοσιακού παραμυθιού. Ως ακροατήριο ανακαλύπτουμε την αξία της επανάληψης κάποιων στοιχείων, ενός είδους αφηγηματικού ρεφρέν, που δημιουργεί τον μαγευτικό μουσικό ρυθμό. Ο ρυθμός είναι από τα κύρια στοιχεία της αφηγηματικής τεχνικής που χρησιμοποιεί η Ρηνιώ Κυριαζή, καθώς και η αδιάκοπη μελωδική ροή του λόγου. Έτσι πετυχαίνεται ο απόλυτος συντονισμός της αφήγησης και της ακρόασης. Και το λιτό θέαμα δεν επεμβαίνει στη διαδικασία της αφοσιωμένης

ακρόασής μας, η ηθοποιός σαν να γίνεται φωνή.

Στο πέρασμα από το παραμύθι στον Παπαδιαμάντη υπάρχει ένα κινησιακό ιντερμέτζο, ελαφρό σαν η πεταλούδα από το διήγημα «Μια ψυχή». Και ενώ είχαμε ξεκινήσει από το βάθος του πηγαδιού της παράδοσης του ελληνικού λόγου, ομαλά μεταβαίνουμε στην ανοδική κλίμακα της λογοτεχνικής γλώσσας. Η μελωδία της φωνής αλλάζει. Έχει αυτή τη γνώριμη παπαδιαμάντεια απλότητα της θλίψης. Ως κοινό έχουμε πια «δουλεύει» έτσι ώστε να δεχόμαστε και τη δραματικότητα των μοιρολογιών, και την αβάσταχτη θλίψη του πετάγματος της πεταλούδας-ψυχής, και την παρένθεση του

δεύτερου παραμυθιού.

Το θέατρο σήμερα είναι μια τέχνη χωρίς σύνορα. Η χρήση της τεχνολογίας εισάγει σε κάποιες παραστάσεις την κινούμενη τεχνητή εικόνα, ο λόγος συχνά γεννιέται στη σκηνή από τα βιώματα των δημιουργών, άλλες φορές υποχωρεί δίνοντας τη θέση του κύριου εκφραστικού μέσου στην κίνηση του σώματος, οι παραστάσεις ξεχύνονται στους εξωσκηνικούς χώρους και οι θεατές τρέχουν πίσω από το θέαμα. Πάντα μετράει η ποιότητα του τελικού προϊόντος. Αυτή, και όχι η επιλογή του είδους, μέτρησε και στη «Φεύγουσα κόρη». Η έρευνα των παραδοσιακών πηγών, η επιλογή και η σωστή, μετρημένη αναλογία των συνθετικών μερών του κειμένου, η χρήση της ζωντανής μουσικής σε ουσιαστικό διάλογο με τη φωνή της ηθοποιού, οι εναλλαγές υποκριτικών τεχνικών και ύφους εναρμονισμένες με το αφηγούμενο περιεχόμενο, όλα αυτά κάνουν την παράσταση της Μίρκας Γεμεντζάκη και της Ρηνιώ Κυριαζή σημαντική. Η καθαρότητα των γραμμών θα μείνει ως κύρια ανάμνηση της παράστασης.

Νόνα Μολέσκι

nona.moleski
@philelefttheros.com

